

BALANÇ DEL DRET LINGÜÍSTIC DE LA UNIÓ EUROPEA I DE LA SEVA RELACIÓ AMB LA LLENGUA CATALANA 1986-2019

Narcís Mir i Sala*

Resum

En la seva primera part, l'article fa un balanç de l'evolució del dret lingüístic de la Unió Europea des dels seus inicis fins a l'actualitat, tant des del vessant institucional com de la seva normativa sectorial. D'aquesta anàlisi se'n desprèn l'estabilitat dels seus principis i normes fonamentals. A més, l'article destaca la capacitat d'adaptació del sistema lingüístic de la Unió a l'ampliació successiva del nombre de les seves llengües oficials, amb un plantejament respectuós de la igualtat jurídica formal de les llengües alhora que pragmàtic. Com a principal anomalia de la seva evolució, l'article remarca la marginació de les llengües que, tot i ser oficials en un estat membre, no tenen, al mateix temps, la consideració de llengües oficials de la UE. Aquesta conclusió continua destacant-se com a rellevant en la segona part de l'article, dedicada a les relacions del dret lingüístic de la Unió amb la llengua catalana. En aquest sentit, a més de descriure la posició jurídica d'aquesta llengua en el sistema lingüístic de la Unió, l'article planteja la possibilitat que es pugui qüestionar la legalitat de les normes sectorials de la Unió Europea que, en no tenir en compte la condició d'oficialitat de la llengua catalana –o, per extensió, de les llengües europees que disposen d'un estatus d'oficialitat semblant en un dels seus estats membres– poden arribar a tenir com a conseqüència restringir el seu àmbit d'oficialitat interna.

Paraules clau: dret lingüístic; Unió Europea; llengua catalana.

A REVIEW OF THE LANGUAGE LAW OF THE EUROPEAN UNION AND ITS RELATION WITH CATALAN 1986-2019

Abstract

This first part of this article reviews developments in European Union language law, from its beginnings to the present day, and from both an institutional and a sectoral rule-related perspective. This analysis points to the reasons for the stability of its principles and key regulations. Additionally, the article highlights the EU language system's ability to adapt to the ongoing expansion in the number of its official languages, with a basis that is both respectful of the formal legal equality of the languages and pragmatic. It also notes that the main anomaly in these developments is the marginalisation of languages that, although official in a Members State, are not also regarded as official languages of the European Union. This conclusion retains its importance in the second part of the article, which looks at the relations between European Union language law and the Catalan language. In addition to outlining the legal position of this language within the EU, the article raises the possibility that the legality of the EU's sectoral rules could be questioned as, in not taking account of the official status of the Catalan language (and, by extension, of other European languages enjoying a similar official status in a Member State), it may lead to restrictions in its domestic official scope.

Keywords: language law; European Union; Catalan.

---

*Narcís Mir i Sala, responsable de seguiment normatiu i desenvolupament estatutari en afers de la UE, Secretaria d'Acció Exterior i de la Unió Europea, Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència, Generalitat de Catalunya. narcis.mir@gencat.cat

Citació recomanada: Mir i Sala, Narcís. (2019). Balanç del dret lingüístic de la Unió Europea i de la seva relació amb la llengua catalana 1986-2019. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 72, 283-291. <https://doi.org/10.2436/rld.i72.2019.3367>

Sumari

Introducció

1 El dret lingüístic de la Unió Europea

1.1 Tractats constitutius i Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea

1.2 El règim lingüístic de les institucions de la Unió

1.3 Normativa sectorial

1.4 Conclusions

2 El dret lingüístic de la unió europea i la llengua catalana

2.1 Àmbit institucional

2.2 Normativa sectorial

2.3 Conclusions

Introducció

El dret lingüístic de la Unió Europea és el resultat de l'evolució política i institucional del projecte d'integració europea iniciat a mitjans del segle passat amb la creació de les comunitats europees de la CECA (1951), la CEE i la CEEA (1957), i consolidat amb la creació de la Unió Europea (UE) l'any 1992. Aquesta última es fonamenta actualment en el seu Tractat constitutiu (TUE), el Tractat de funcionament (TFUE) i la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (CDFUE), com a part integrant dels tractats esmentats.

Si, a manera de síntesi, s'hagués de destacar una sola característica de l'evolució del dret lingüístic de la Unió, seria la de la seva estabilitat i permanència, sense que, per tant, s'hagin produït alteracions o canvis rellevants o significatius en el que han estat, des del seu inici, els seus principis polítics inspiradors, principalment el del seu caràcter multilingüe i la igualtat formal de les llengües oficials i de treball de les institucions de la Unió; les seves bases jurídiques fonamentals, ordenades a partir de les categories de llengües dels tractats i llengües oficials i de treball, o les seves disposicions normatives, en relació amb les quals s'ha reflectit una tensió entre el principi de territorialitat de les normes lingüístiques, defensat pels estats membres, i una certa consideració d'aquestes normes com a susceptibles de suposar un obstacle a l'exercici de les llibertats fonamentals vinculades al mercat interior.

Això no significa, però, que al llarg dels seus més de seixanta anys d'existència les qüestions vinculades al tractament de les llengües per part de la Unió no hagin experimentat certes variacions o canvis. Aquests, però, s'han situat més aviat en el terreny de la pràctica i la casuística interna de funcionament de les seves institucions i, de fet, no han tingut el seu corollari o la seva traducció en disposicions normatives que, per exemple, haurien pogut ser objecte de tractament en la crònica legislativa que la *Revista* dedica al dret lingüístic de la Unió. D'altra banda, aquesta mateixa característica d'estabilitat, amb alteracions o canvis relativament poc significatius, es pot afirmar també de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea en la matèria.

Els principals elements que han configurat, des del seu inici, i continuen configurant en l'actualitat, el dret lingüístic de la Unió es destaquen a continuació.

1 El dret lingüístic de la Unió Europea

1.1 Tractats constitutius i Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea

En primer lloc, i conseqüentment amb la seva naturalesa jurídica, que es fonamenta en instruments convencionals del dret internacional públic, cal assenyalar que la Unió Europea, diferentment dels estats que la integren, no disposa actualment, ni ha disposat en cap moment de la seva evolució, d'una competència genèrica en matèria lingüística més enllà de la relativa a l'ordenació del règim lingüístic de les seves institucions.

En aquest sentit, per tant, cal recordar que els tractats originaris constitutius de les comunitats i de l'actual Unió Europea, únicament contenen les tradicionals disposicions finals d'aquest tipus d'instruments relatives a les versions lingüístiques en les quals els tractats són redactats i a les quals se'ls dona valor autèntic (art. 55 del TUE i, per remissió, art. 358 del TFUE). Aquestes llengües, que integren la categoria denominada "llengües dels tractats" han anat augmentant d'acord amb les successives ampliacions del nombre d'estats membres de la Unió, fins a arribar a la relació actual de 24 llengües, que coincideixen actualment amb les llengües que els estats membres han declarat com a les seves llengües oficials a efectes de la Unió.

En relació amb aquesta categoria de llengües dels tractats, únicament pot destacar-se, com a principal novetat dels darrers anys, la introducció pel [Tractat de Lisboa \(2007\)](#)¹ en els TUE i el TFUE que assenyala la possibilitat que els tractats puguin traduir-se a qualsevol altra llengua que determinin els estats membres que, d'acord amb els seus ordenaments constitucionals, disposin d'un estatus d'oficialitat en la totalitat o en part del seu territori (art. 55.2 TUE). Cal assenyalar que, fruit d'aquesta previsió, el Govern de la

¹ Els enllaços que figuren en aquest article remetent a les cròniques publicades a la *Revista de Llengua i Dret* que documenten i analitzen la norma en qüestió.

Generalitat va dipositar en el seu moment a la Secretaria General del Consell de la Unió les versions catalana i occitanoaranesa del Tractat de la Unió i del Tractat de funcionament de la Unió Europea.

Igualment, i encara en aquest àmbit de les disposicions fonamentals del dret de la Unió relatives a qüestions lingüístiques, cal destacar, a més de les referències declaratives respecte al fet que la Unió ha de respectar la seva diversitat cultural i lingüística (art. 3 del TUE i art. 22 de la CDFUE), els preceptes que garanteixen als ciutadans de la Unió el dret de dirigir-se a les seves institucions en alguna de les llengües dels tractats i d'obtenir-ne una resposta en aquesta mateixa llengua. Aquestes previsions, totes elles introduïdes també amb l'esmentat Tractat de Lisboa, es vinculen als drets derivats de la ciutadania europea i al dret a una bona administració, àmbits que progressivament s'han anat incorporant, respectivament, als Tractats de la UE (art. 20.2.d del TFUE) i a la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (art. 41.4).

Tot i amb això, cal remarcar que l'existència i l'exercici dels drets de petició o comunicació amb les institucions de la Unió en el dret primari de la Unió es vinculen directament al fet que una determinada llengua tingui la consideració de llengua del tractat, i no tant, o no en primer terme, al fet que aquesta llengua tingui la consideració de llengua oficial i de treball de les institucions de la Unió.

Tal com hem comentat a l'inici d'aquest apartat, l'únic article dels tractats que atorga a la Unió una competència específica en matèria lingüística, a part dels que s'acaben d'esmentar, és l'article 342 del TFUE que disposa que el règim de les institucions de la Unió, sense perjudici del règim aplicable al Tribunal de Justícia de la Unió Europea, l'ha d'aprovar el Consell per mitjà d'un reglament adoptat per unanimitat. Aquest article figurava (art. 217) ja en el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea de l'any 1957 i al llarg d'aquests anys només ha sofert una petita modificació consistent a precisar el tipus de norma (un reglament) per mitjà de la qual el Consell haurà d'aprovar el règim esmentat.

1.2 El règim lingüístic de les institucions de la Unió

Quant a les normes que es conceptualitzen habitualment com de dret derivat de la Unió, es pot fer una distinció entre aquelles que tenen una dimensió o un àmbit institucional i les que es connecten als distints àmbits de competència material o sectorial de la Unió.

Amb relació a l'àmbit institucional, la norma fonamental del dret de la Unió ha estat des del moment inicial de creació de les comunitats europees i fins a l'actualitat, el Reglament 1/1958, de 15 d'abril, pel qual s'estableix el règim lingüístic de Comunitat Econòmica Europea.

Aquest reglament és la norma fonamental del dret de la Unió que conté la relació de les llengües que disposen de la condició de llengües oficials i de treball de les seves institucions i els àmbits bàsics on es projecta el contingut bàsic de l'estatus d'oficialitat de què disposen: comunicació de les institucions de la UE amb les administracions dels estats membres i els particulars (arts. 2 i 3); redacció i publicació de les normes de caràcter general adoptades en el Diari Oficial de la Unió Europea (arts. 4 i 5), entre altres aspectes. A més, i també com a aspectes molt rellevants d'aquest reglament, cal destacar que no efectua cap distinció entre llengües oficials i llengües de treball —encara que, de manera indirecta, s'assenyali que cada institució podrà adaptar les modalitats del règim general a la seva situació (art. 6), i més en particular el Tribunal de Justícia (art. 7)—, i també la previsió (art. 8), que en els estats que disposen de diverses llengües oficials, l'ús d'una llengua es regirà, a petició de l'estat interessat, per les normes generals de la seva pròpia legislació.

Val a dir que aquest reglament tampoc no ha sofert cap modificació des de la seva redacció inicial, llevat de les que es refereixen al nombre i a la denominació de les llengües que, en les successives ampliacions de la Unió, cada nou estat membre ha determinat que s'afegissin a la relació de llengües oficials i de treball de les institucions de la Unió que conté el seu article 1.

En aquest àmbit institucional, per tant, no hi ha hagut novetats normatives al llarg de l'evolució de la Unió, llevat de les que es desprenen de l'aplicació o adaptació pràctica per part de les diverses institucions, organismes i agències de la Unió al règim lingüístic general previst pel reglament esmentat. Aquesta aplicació no s'ha acabat traduint, però, en la introducció en aquest reglament d'una disposició que permetés la distinció jurídica i formal entre llengües oficials i llengües de treball, distinció, que, en canvi, és plenament operativa en la pràctica diària de les institucions, organismes i agències de la Unió.

1.3 Normativa sectorial

Com s'ha assenyalat al començament d'aquest article, que la Unió Europea no disposi d'una competència lingüística genèrica de manera semblant a la que tradicionalment tenen els estats, no equival a dir que el seu dret derivat, és a dir, el conjunt de disposicions normatives o reglamentàries que adopta en el marc de les seves polítiques públiques, no continguin disposicions o referències a les llengües i al seu ús per part de les administracions, particulars i empreses. Justament és aquest l'àmbit que ha estat més present en les cròniques de legislació sobre el dret de la Unió que la *Revista* ha anat publicant al llarg d'aquests anys.

En aquest sentit, la normativa sectorial més rellevant de la Unió que conté aspectes vinculats a les llengües i al seu ús en els estats membres amb caràcter oficial correspon a les seves polítiques de regulació del mercat interior, en especial en els àmbits de la protecció del consumidor, la capacitat lingüística com a requisit per a l'accés a l'exercici d'una activitat professional o el reconeixement de les qualificacions professionals. En menor mesura, una part també significativa de normes que contenen aspectes lingüístics es pot trobar en relació amb la política agrícola comuna, la política de medi ambient, la política de transports i, més recentment, en les normes de la Unió relatives a l'espai de llibertat, seguretat i justícia amb relació als controls de fronteres, asil i immigració, o a la cooperació judicial en matèria civil i penal.

Una primera crítica que pot fer-se al conjunt d'aquesta normativa té a veure amb la falta de criteri uniforme que permeti conèixer amb exactitud i sense necessitat d'interpretació, a quines llengües en concret es refereixen o s'apliquen les seves disposicions.

Així, al llarg de les cròniques, i només a tall d'exemple, s'han anat citant en molts casos disposicions que feien referència a l'autorització de l'ús de les llengües sempre que fossin “llengües oficials de les institucions de la Unió Europea” ([Reglament \(CE\) núm. 1371/2007 sobre els drets i les obligacions dels viatgers de ferrocarril](#)); a la “llengua o llengües oficials de l'estat membre” ([Directiva 2012/26/UE sobre farmacovigilància](#)); a la “llengua o llengües oficials de l'estat membre, sempre que es tracti d'una llengua oficial de la Comunitat” — actual Unió — ([Directiva 2008/122/CE sobre contractes d'aprofitament per torn de béns turístics, d'adquisició de productes de vacances de llarga durada, de revenda i d'intercanvi](#)); a les “llengües fàcilment comprensibles per les autoritats competents” ([Directiva 2008/48/CE sobre la seguretat de les joguines](#)); “a les llengües acceptables per a les autoritats competents afectades” ([Reglament \(CE\) núm. 1013/2006 relatiu al trasllat de residus](#)); a les “llengües fàcilment comprensibles per als consumidors” ([Decisió núm. 768/2008/CE sobre un marc comú per a la comercialització dels productes](#)); a les “llengües nacionals”; a la “llengua comuna per tal de designar un producte agrícola” i als “idiomes utilitzats en l'actualitat o històricament per designar l'esmentat producte en la zona geogràfica delimitada” ([Reglament CE núm. 1898/2006 sobre la protecció de les indicacions geogràfiques i denominacions dels productes agrícoles i alimentaris](#)), etc. Fins i tot en una ocasió recent s'utilitza l'expressió “llengua administrativa” ([Directiva 2013/55/UE relativa al reconeixement de qualificacions professionals](#)) o, de manera que només hem pogut anotar en una ocasió, de “les llengües principals del país de destinació o de la regió en la qual el producte hagi de ser utilitzat” ([Reglament \(CE\) núm. 689/2008 relatiu a l'exportació i importació de productes químics i perillosos](#)).

En tots aquests àmbits, la imprecisió terminològica a la qual ens hem referit revela, de fet, la tensió bàsica que han mostrat les normes de la Unió a l'hora de posar en relació les llibertats bàsiques de circulació de mercaderies, persones, serveis i capitals que configuren el mercat interior de la Unió amb les polítiques i exigències lingüístiques dels estats membres, les quals habitualment s'ordenen a partir del principi de territorialitat (sigui de manera plena o mitigada) de les seves llengües declarades oficials, sigui en tot o en part del seu territori.

Per aquesta raó, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) ha tingut ocasió de pronunciar-se en diferents ocasions sobre la compatibilitat del dret comunitari i les seves llibertats econòmiques fonamentals (en especial, la lliure circulació de mercaderies, persones i treballadors) amb les reglamentacions estatals que prescriuen un determinat tractament lingüístic o ús oficial de les seves llengües.

En termes generals, en aquest àmbit, la jurisprudència del TJUE s'ha consolidat a partir del criteri general que una mesura nacional que limita l'exercici de les llibertats fonamentals garantides pels tractats només pot ser admesa amb la condició que persegueixi i tingui per finalitat un objectiu d'interès general, i que ho faci

per mitjans adequats i proporcionats. En aquest sentit, cal assenyalar que el mateix Tribunal ha admès que l'objectiu de promoure i estimular l'ús d'una determinada llengua per part d'un estat membre pot constituir un objectiu d'aquesta naturalesa i, per tant, ser susceptible de justificar, en principi, una restricció de les obligacions imposades pel dret de la Unió.²

Val a dir, però, que a una certa rebaixa de la tensió apuntada hi ha contribuït no tant la jurisprudència del Tribunal sinó més aviat la mateixa acció normativa de la Unió. Així, i aquest és un aspecte interessant a destacar que es desprèn de l'anàlisi de la normativa lingüística de la Unió al llarg de la seva evolució, davant de les disposicions inicials comunitàries que, com s'ha dit, privilegiaven o afavorien un criteri més aviat restrictiu respecte de l'existència de les reglamentacions lingüístiques internes en els àmbits vinculats al mercat interior europeu,³ els estats membres han aconseguit al llarg dels anys fer prevaldre —a través de la modificació d'aquesta normativa— el principi de territorialitat de les seves llengües oficials, dit altrament, han aconseguit introduir-hi regularment la possibilitat d'exigir l'ús de les seves llengües oficials.

Malgrat tot això, però, aquesta imprecisió terminològica a la qual ens hem referit continua essent present en la producció normativa actual de la Unió, per bé que en la major part de les ocasions el criteri determinant de la categoria de llengües a les quals s'aplicarà la norma en qüestió s'acaba circumscribint a les oficials dels estats membres i encara, d'entre aquestes, a aquelles que, a més, disposen de l'estatus de llengües oficials de les institucions de la Unió.

I és en aquest punt on apareix la segona de les crítiques que amb caràcter general pot fer-se al conjunt de la normativa sectorial de la Unió, i que, pels seus efectes —negatius també— sobre la llengua catalana desenvolupa en la segona part d'aquest article. Es tracta del fet que aquesta normativa fa abstracció de l'ordenament constitucional (o l'ignora) dels estats membres que atorga a determinades llengües un estatus d'oficialitat territorial interna, però que no disposen de l'estatus de llengües dels tractats o de llengües oficials de les institucions de la Unió. En aquest sentit, per tant, esdevé problemàtic i jurídicament qüestionable el trasllat sistemàtic del règim lingüístic de la Unió previst per al funcionament de les seves institucions (article 352 del TFUE) al conjunt de les seves disposicions sectorials, i més, cal recordar-ho, tractant-se, encara d'una organització internacional que, tot i la seva singularitat, continua fonamentant-se en instruments de dret internacional públic.

1.4 Conclusions

Els principis fonamentals i les normes bàsiques del dret lingüístic s'han mantingut estables al llarg de l'evolució institucional i política de la Unió.

Les principals novetats que s'hi han produït tenen a veure, en l'àmbit institucional, amb l'ampliació del nombre de llengües que tenen la consideració de llengües dels tractats i de llengües oficials i de treball de les seves institucions, a conseqüència de les successives ampliacions dels estats membres de la Unió. A més, també cal tenir en compte les aportacions, essencialment declaratives, que el Tractat de Lisboa va introduir en els tractats de la UE sobre el respecte a la diversitat lingüística i la confirmació de determinats drets lingüístics vinculats a l'exercici de la ciutadania europea de què disposen els parlants de les llengües que en el marc de la Unió hi tenen la consideració de llengües oficials.

Encara dintre de l'àmbit institucional cal assenyalar també com a conclusió que la distinció, del tot operativa en la pràctica del funcionament de les institucions i organismes de la Unió, entre llengües oficials i llengües

---

² Vegeu, en aquest sentit, les significatives sentències Piageme I, Piageme II o Goerres pel que fa a l'àmbit de la lliure circulació de mercaderies, o les sentències Groëner, Runevic-Vardyn o Las quant a l'àmbit de la lliure circulació de persones i treballadors: Sentència de 18 de juny de 1991, ASBL/Piageme, Groupement des Producteurs, Importateurs et Agents Généraux d'Eaux Minérales *Étrangères*, i altres contra BVBA Peeters (Piageme I), C-369/89, EU:C:1991:256; Sentència de 12 d'octubre de 1995, Groupement des Producteurs, Importateurs et Agents Généraux d'Eaux Minérales *Étrangères*, VZW (Piageme II) i altres contra Peeters NV (Piageme II), C-85/94, EU:C:1995:312; Sentència de 14 de juliol de 1998, Goerres (Goerres), C-385/96, EU:C:1998:356; Sentència de 28 de novembre de 1989, Anita Groener contra Minister for Education i City of Dublin Vocational Educational Committee (Groener), afer 379/87, EU:C:1989:599; Sentència de 12 de maig de 2012, Runevic-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291; i Sentència de 16 d'abril de 2013, Las, C-202/11, EU:C:2013:239.

³ En aquest sentit, les normes lingüístiques sectorials dels estats membres havien hagut de superar, en molts casos, la prova de no ser considerades, ni per la seva finalitat ni per les seves conseqüències, com a un obstacle —tècnicament denominat com a una mesura d'efecte equivalent a una restricció quantitativa— que pugui entorpir el desenvolupament del mercat interior de la Unió.

de treball, no s'ha arribat a concretar en una distinció de naturalesa formal expressada en la corresponent norma jurídica de caràcter general.

En relació amb la seva normativa sectorial, el dret lingüístic de la Unió ha acabat rebaixant la tensió derivada d'una consideració inicial de la llengua com a possible obstacle o barrera per a l'assoliment del mercat interior europeu i l'exercici de les llibertats econòmiques fonamentals amb un reconeixement molt generalitzat del principi de territorialitat de les normes lingüístiques dels estats membres i, consegüentment, de la integritat del contingut d'oficialitat del seu règim general i normes lingüístiques sempre, però, que aquestes disposin, alhora, de la consideració de llengües oficials de la Unió.

L'anomalia principal d'aquesta solució i de la normativa sectorial que se'n deriva, ha estat la marginació de les llengües que tot i ser oficials en un estat membre no disposen de la condició de llengües oficials de la Unió.

2 El dret lingüístic de la unió europea i la llengua catalana

2.1 Àmbit institucional

Com és prou conegut, actualment l'estatus jurídic de la llengua catalana amb relació al dret primari o fonamental de la Unió es defineix per característiques o connotacions negatives. La primera i més important és que el català no té reconeguda la condició de llengua en la qual els tractats de la Unió estan redactats i tenen caràcter autèntic, d'acord amb l'article 55.1 del TUE. Derivat d'aquesta situació, el català tampoc no es troba en la categoria de llengua oficial i de treball de les institucions de la Unió que preveu el Reglament 1/1958 i, finalment, pel que fa a les qüestions vinculades als drets derivats de la ciutadania europea, tampoc no és una llengua en la qual els ciutadans puguin dirigir-se directament a les institucions de la Unió en els termes previstos pels articles dels tractats i la Carta dels drets fonamentals que regulen aquestes qüestions (arts. 20.2 del TFUE i 41.4 de la CDFUE, com s'ha assenyalat anteriorment).

Val a dir, també, que la situació descrita en relació amb la llengua catalana s'estén també, pràcticament en els mateixos termes, a la resta de llengües distintes del castellà a les quals l'Estat espanyol els reconeix un determinat estatus d'oficialitat.

Les raons que expliquen la situació descrita al començament d'aquest apartat són diverses, i tenen el seu origen en diversos factors d'entre els quals, si se n'hagués de destacar un, potser l'essencial, fora que el Tractat d'adhesió d'Espanya a les comunitats europees (1985), assenyalava únicament el castellà com a llengua oficial de l'Estat, sense fer esment o consideració a la resta de llengües que, a Espanya, disposaven internament i territorialment d'un estatus d'oficialitat.

D'aquesta manera, per tant, l'Estat espanyol va ignorar la possibilitat que ofería l'article 8 del Reglament 1/1958 anteriorment citat de ser interpretat de manera que les llengües catalana, basca i gallega gaudissin d'un estatus d'oficialitat en relació amb les institucions comunitàries.

Pel que fa a aquest àmbit, l'única novetat rellevant que caldria destacar al llarg d'aquests darrers anys ha estat, a partir d'unes conclusions adoptades pel Consell de la Unió el 13 de juny de 2005, la signatura per part del Govern de l'Estat, d'acords administratius amb les diverses institucions i organismes de la Unió que hi permeten un cert ús oficial de la llengua catalana —i de les altres llengües que a l'Estat espanyol disposen d'un estatus d'oficialitat reconegut territorialment. Del contingut d'aquests acords se'n desprèn, en síntesi, que en el si de les delegacions espanyoles que assisteixen a les reunions formals del Consell de la Unió i en les reunions plenàries del Comitè de les Regions, els representants designats per la Generalitat s'hi puguin expressar oralment en català. Igualment els acords permeten que els ciutadans puguin adreçar a les institucions i organismes de la Unió escrits en català i rebre una resposta en aquesta mateixa llengua, sempre, però, que això es faci a través de la traducció de l'escrit —garantida per un òrgan intermedi— a una llengua oficial de la Unió, que en aquest cas serà normalment el castellà. A aquest mateix òrgan intermedi li correspon també la tasca de traduir la resposta que donarà l'organisme o la institució de la Unió en una de les seves llengües oficials —normalment també el castellà— a la llengua catalana de l'escrit original. Val a dir, però, que l'aplicació pràctica d'aquest procediment ha estat al llarg dels anys pràcticament irrellevant.

Encara en aquestes referències al contingut dels acords administratius esmentats cal assenyalar que tant l'acord signat amb el Comitè Econòmic i Social (CESE), com l'Intercanvi de cartes que explicita l'acord amb el Parlament Europeu (PE) no preveuen o permeten la possibilitat, en canvi, que els membres del Comitè o els membres del Parlament Europeu (PE) s'hi puguin expressar en català. D'aquesta manera, per tant, és justament en l'organisme (CESE) i en la institució (PE) que dintre del sistema institucional de la Unió assumeixen, respectivament, la representació de la societat civil i dels ciutadans on la llengua catalana no pot ser escoltada.

En conclusió, respecte d'aquest àmbit, la no inclusió del català en la relació de llengües en les quals els tractats estan redactats i tenen valor autèntic, ni tampoc en la categoria de llengües oficials i de treball de les institucions de la Unió suposa, a part de les conseqüències negatives que d'això se'n deriven amb relació als distints aspectes de regulació sectorial que tot seguit es comentaran, la invisibilitat de la llengua catalana dintre del sistema institucional de la Unió i, consegüentment, una important dificultat afegida a la seva projecció exterior en el marc de la societat europea. En aquest àmbit, l'única nota positiva que no pot deixar de destacar-se és la tasca de comunicació i atenció en llengua catalana i l'esforç meritori de les oficines de la Comissió Europea i del Parlament Europeu a Barcelona que regularment tradueixen al català determinats documents significatius elaborats per aquestes institucions.

2.2 Normativa sectorial

Tal com s'ha assenyalat en el primer capítol d'aquest article, la UE adopta regularment disposicions normatives i executives que repercuteixen en els usos oficials de les llengües a l'interior dels estats membres. Tal com hem comentat anteriorment, aquestes disposicions, en fer abstracció de l'existència de llengües que en algun dels seus estats membres, com ara l'Estat espanyol, disposen d'un estatus d'oficialitat però que no tenen la consideració de llengües oficials de la Unió, acaben imposant-les —en termes addicionals a les obligacions que eventualment suporten les llengües oficials dels estats membres que sí que disposen de la condició de llengües oficials de la Unió— una limitació jurídica o de fet del seu estatus d'oficialitat en àmbits i matèries en les quals, abans de la intervenció normativa de la Unió, els era possible d'actuar.

L'àmbit material en el qual aquesta intervenció normativa “invasiva” es produeix de manera més habitual ha estat tradicionalment, i és encara, el que té a veure amb el funcionament del mercat interior europeu i al desplegament de les seves llibertats fonamentals. Darrerament, a més, aquesta intervenció normativa ha pres força també en aquelles matèries que estableixen formes i models de cooperació entre administracions públiques dels estats membres amb les institucions i organismes de la Unió o de relació amb els ciutadans per mitjà de plataformes i aplicacions informàtiques, les quals ignoren (oculten?) l'existència dintre dels estats membres de llengües distintes de la llengua declarada com a oficial de l'estat membre i que disposen de distints estatus d'oficialitat.

Els exemples que permetrien il·lustrar aquesta afirmació són molt nombrosos i, en aquest sentit, per comprovar-ho directament, convidem el lector a fer una ràpida lectura a qualsevol de les cròniques legislatives semestrals del dret de la Unió sobre aquestes matèries que van apareixent regularment en la secció corresponent d'aquesta *Revista*.

Als efectes d'aquest article, però, crec que pot ser suficient referir-ne només uns quants exemples. Així, en matèria d'etiquetatge dels productes alimentaris, l'article 15.2 del [Reglament \(UE\) núm. 1169/2011 del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2011](#), sobre la informació alimentària facilitada al consumidor, disposa que, en el seu propi territori, els estats membres en el qual es comercialitza un aliment podran establir que aquesta informació es faciliti en una o més llengües “d'entre les que són oficials de la Unió Europea”.

Un altre exemple, en aquest cas en matèria de consum, el podem trobar en el [Reglament \(UE\) núm. 524/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2013, sobre resolució de litigis en línia](#), el qual, en el seu article 9, apartat 3, dedicat a la tramitació i la transmissió de reclamacions, s'hi preveu que en rebre un formulari de reclamació la plataforma de resolució de litigis en línia transmetrà la reclamació a la part reclamada “en una de les llengües oficials de les institucions de la Unió” per la qual hagi optat aquesta part.

Finalment, un tercer exemple que em sembla interessant de destacar se situa en l'àmbit de la lliure circulació de treballadors, serveis i dret d'establiment, el podem trobar en la modificació —a parer meu, regressiva— que la [Directiva 2013/55/UE del Parlament Europeu i del Consell de 20 de novembre de 2013](#), ha introduït en la Directiva 2005/36/CE relativa al reconeixement de qualificacions professionals.

Així, en la seva redacció anterior a la modificació, l'article 53 d'aquesta última directiva indicava simplement, en un únic apartat, que els professionals que gaudissin del reconeixement de qualificacions professionals haurien de posseir els coneixements lingüístics necessaris per exercir la professió en l'estat membre d'acollida.

La nova directiva, en canvi, tot i mantenir en l'articulat de l'article 53 de la directiva modificada aquest mateix apartat en termes idèntics, hi afegeix tres nous apartats que se centren en el control que els estats membres podran fer d'aquesta exigència lingüística. D'acord amb aquests nous apartats, els estats només podran assegurar que els coneixements exigits es limitin als d'una llengua oficial de l'estat membre d'acollida, o d'una “llengua administrativa de l'estat membre d'acollida, sempre que aquesta última sigui també una llengua oficial de la Unió”.

Cal anotar que l'expressió “llengua administrativa de l'estat membre” és el primer cop que apareix en una disposició d'aquestes característiques, i que, a més, planteja un interrogant saber quines llengües —que no siguin ja les llengües oficials dels estats membres— podrien incloure's en aquesta categoria.

2.3 Conclusions

L'estat actual del dret lingüístic de la Unió Europea suposa, ara per ara, un obstacle afegit en el procés que, a partir de l'aprovació del primer Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), es porta a terme per normalitzar políticament la situació de la llengua catalana, tot dotant-la d'un estatus jurídic corresponent a la seva qualificació de llengua pròpia i oficial a Catalunya.

La voluntat política de reversió o millora d'aquesta situació es concreta actualment en el mandat estatutari (art. 6.3 de l'EAC) que obliga la Generalitat i l'Estat a emprendre les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió Europea.